

KOMUNIKACJA I KONTEKSTY

I

RADA NAUKOWA

Marian BUGAJSKI (Uniwersytet Zielonogórski)
Małgorzata DAWIDZIAK-KŁADOCZNA (Uniwersytet Wrocławski)
Marta KERULOVÁ (Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze, Słowacja)
Barbara KUDRA (Uniwersytet Łódzki)
Kazimierz OŻÓG (Uniwersytet Rzeszowski)
Jana RACLAVSKA (Uniwersytet Ostrawski, Czechy)
Ewa ROGOWSKA-CYBULSKA (Uniwersytet Gdański)
Joanna SOBCZYKOWA (Uniwersytet Śląski)
Dymitr STROVSKI (Uralski Uniwersytet Federalny w Jekaterynburgu, Rosja)
Yevhen TSYMBALENKO (Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, Ukraina)
Oksana ZELINSKA (Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Humaniu, Ukraina)

RECENZENCI

Liliya DOLGOPOLOVA (Krymski Uniwersytet Inżynieryjno-Pedagogiczny, Ukraina)
Aleksander GADOMSKI (Uniwersytet Opolski)
Ján GALLO (Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze, Słowacja)
Josef JODAS (Uniwersytet Wrocławski)
Lubomír KRALČÁK (Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze, Słowacja)
Joanna KUĆ (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach)
Vasyl LUCZYK (Narodowa Akademia Nauk Ukrainy)
Małgorzata MAGDA-CZEKAJ (Instytut Języka Polskiego PAN)
Piotr MAMET (Politechnika Śląska w Gliwicach)
Kazimierz MICHALEWSKI (Uniwersytet Łódzki)
Ewa MLYNARCZYK (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)
Pavol ODALOŠ (Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Słowacja)
Ewa ORONOWICZ-KIDA (Uniwersytet Rzeszowski)
Anna PETRÍKOVÁ (Uniwersytet Preszowski, Słowacja)
Nikolay PYLYPAS (Tawrijski Uniwersytet Narodowy im. Władimira Wiernadskiego,
Ukraina)
Irina SOKOLOVA (Krymski Republikański Instytut Kształcenia Pedagogicznego, Ukraina)
Magdalena STECIĄG (Uniwersytet Zielonogórski)
Tetyana TYSHCHENKO (Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Humaniu, Ukraina)

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

UNIwersytet HUMANISTYCZNO-PRZYRODNICZY
IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

KOMUNIKACJA I KONTEKSTY

I

DAWNIEJ:
PRACE NAUKOWE AKADEMII IM. JANA DŁUGOSZA
W CZĘSTOCHOWIE. JĘZYKOZNAWSTWO

Częstochowa 2018

Redaktor naczelna

Dorota SUSKA

Komitet redakcyjny

Renata BIZIOR (sekretarz redakcji), Violetta JAROS, Maria LESZ-DUK, Urszula WÓJCIK

Redaktor naczelna wydawnictwa

Paulina PIASECKA

Redakcja techniczna i korekta tekstów polskich

Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki

Sławomir SADOWSKI

PISMO RECENZOWANE

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

© Copyright by Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza

w Częstochowie

Częstochowa 2018

ISSN 2657-3695

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego

Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8

tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19

www.ujd.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@ujd.edu.pl

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Wstęp	7
ARTYKUŁY	
Katarína DUDOVÁ	
Historical and cultural aspects in Slovak color naming	13
Historické a kultúrne aspekty názvov farieb v slovenskom jazyku (Zhrnutie)	24
Historyczne i kulturowe aspekty nazw kolorów w języku słowackim (Streszczenie)	25
Violetta JAROS	
Eponimy w języku naukowym Joachima Lelewela	27
Eponyms in a scientific language of Joachim Lelewel (Summary)	48
Monika KACZOR	
„Lenistwo przerasta nasze siły”. Etyczno-moralny wymiar lenistwa (na przykładzie dyskusji publicznych)	49
“Laziness is beyond our strength”. Ethical-moral dimension of laziness (on the example of public discussions) (Summary)	61
Miroslav KAZÍK	
Priezviská v živých menách vydatých žien v Papradi	63
Nazwiska w nieoficjalnych nazwach zamężnych kobiet w Papradzie (Streszczenie)	76
Surnames in unofficial (living) names of married women in Paprad (Summary)	76
Алла КОБИНЕЦЬ	
Періодика національно-патріотичного спрямування для дітей в Україні (на досвіді журналу «Дзвіночок»)	79
Czasopisma dla dzieci na Ukrainie o tematyce narodowo-patriotycznej (на przykładzie dziennika „Dzwinoczok”) (Streszczenie)	93
Periodics of national-patriotic tematics for children in Ukraine (based on the experience of the “Dzvinochok” magazine) (Summary)	93

<http://dx.doi.org/10.16926/kik.2018.01.09>

Аліна РУДЧЕНКО

<https://orcid.org/0000-0002-0865-5218>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Ознаки колоніальності в сучасному українському медіадискурсі (на прикладі онлайн-медіа)

Анотація

У статті проаналізовано публікації найбільш рейтингових українських онлайн-медіа для дослідження українського медіадискурсу на предмет наявності у ньому ознак колоніальності. Подібні ознаки простежуються в культурному дискурсі, дослідження ж демонструє, що медійні повідомлення теж містять ці ознаки. У дослідженні розкривається відображення сформованих в період української колоніальної історії стереотипів, що існують в українських реаліях, крізь призму медіадискурсу. Визначивши критерії пошуку, ми віднаходимо приклади непроговореності колоніальної історії, відсутності усвідомлення себе як постколоніальної держави. Простежується потреба у заснуванні і подальшому розвитку постколоніальних студій.

Ключові слова: колоніальність, постколоніальність, медіадискурс, українські медіа.

У науковій статті ми визначимо ознаки наявності колоніального мислення в культурі й розглянемо український медійний дискурс на предмет наявності матеріалів, що підпадають під критерії мислення періодів територіальної, культурної й економічної колонізації. Колоніалізм є політикою підпорядкування чужих земель та експлуатації матеріальних і людських ресурсів за межами власних територій. Політика колоніалізму активно провадилася у європейських країнах у XVI–XIX століттях. Деякі вчені стверджують, що колоніалізм став

тією причиною, завдяки якій Європа досягла значного соціально-економічного розвитку – адже це явище стало прискорювачем первинного нагромадження капіталу, чинником активізації торгівлі та процесів виробництва. Але такі припущення є актуальними лише для держав-колонізаторів (або ж, як їх ще називають, імперій чи гегемонів, що мали значний економічний, промисловий і соціальний потенціал для захоплення й експлуатації територій).

Категорії колоніального та постколоніального наразі активно досліджуються вченими. Теоретиками й основоположниками теорії пост колоніалізму є Едвард Саїд, Гаятрі Співак, Майкл Беррет-Браун, Гомі Бгабга. Зокрема, про орієнталізм та постколоніальний дискурс культури говорить Сергій Троян. Про постколоніалізм і культуру також пишуть українські дослідники Тамара Гундорова, Олег Льницький, Марко Павлишин, Наталя Овчаренко, Софія Філоненко, Олена Кобчінська, Олександр Михед тощо; польські дослідники Катажина Глінянович, Даріуш Скурчевський. Володимир Кулик вивчає дискурс українських медій як окрему дослідницьку категорію, його зв'язок з категоріями влади, ідентичності, ідеології.

Незважаючи на те, що деякі дослідники абсолютизують варіант «заморського» колоніаторства, у якому колонія і гегемон представлені, як розділені значною географічною відстанню, морями та океанами, а також значними расовими відмінностями, існують і внутрішньоконтинентальні колоніальні держави (в історичному дискурсі такі держави називають імперіями): Російська імперія, Османська імперія, Австро-Угорська імперія.

Колоніалізм не є чітко історично окресленим, завершеним явищем. Колоніалізм існує сьогодні, він розвивається й видозмінюється, набуває неоколоніалістичної форми і проявляються у вигляді економічного, культурного, інформаційного панування. Сутність колоніалізму полягає у насаджуванні політики нерівноправ'я, визискування, диктату, меншовартості. Вищеназвані фактори формують актуальність існування постколоніальних студій, проведення досліджень різноманітних проявів постколоніальності та, відповідно, визначають **актуальність** нашого дослідження. У нашому дослідженні ми досліджуємо прояви неоколоніалізму в українських медіа.

Нашим **завданням** є кризь призму сучасного українського медіа-дискурсу дослідити, які культурні й соціальні наслідки колоніаторського впливу континентальних імперій сьогодні існують в Україні.

Джерелами дослідження стали публікації у п'яти українських онлайн-медіа: «Обозреватель», «Сегодня», «ТСН», «24 канал», «РБК-Україна». Вибір цих ресурсів продиктований рейтингами, що регуля-

рно публікуються Інтернет Асоціацією України. Відповідно до найсвіжішого рейтингу «ТОП-100 новинних ресурсів суспільно-політичної тематики за жовтень 2017 р.», вищеназвані медіа є найбільш рейтинговими. Рейтинг складено за місячним охопленням української інтернет-аудиторії для новинних ресурсів, які мають власну редакцію і генерують власний контент суспільно-політичної тематики. Отже, можна зробити висновок, що найбільше користувачів українського інтернету одержують інформацію саме з вищеназваних ресурсів (за даними компанії Gemius, у жовтні 2015 року в Україні вже налічувалося 20,1 млн інтернет-користувачів (Watcher 2015)). Досліджувані видання є суспільно-політичного спрямування, розраховані на широку аудиторію. У статті проаналізовано новинні повідомлення окреслених сайтів. У дослідженні використані як заголовкові комплекси журналістських матеріалів, так і тексти новин.

Методи дослідження. У дослідженні використано метод фрейм-аналізу для опрацювання віднайдених результатів з точки зору соціальнокомунікаційного підходу, встановлення кореляції між явищами, контекстами, соціальними ролями тощо. Фрейм-аналіз допомагає встановити межі інтерпретування фактів у публікаціях медіа, з'ясувати, яких відтінків журналісти надають певним подіям чи явищам.

З огляду на велику кількість матеріалів, що публікуються на вищезгаданих ресурсах щодоби, для створення вибірки на окреслення медіадискурсу нами було проаналізовано публікації, що стосувалися надання Україні безвізового режиму з країнами Європейського Союзу. Застосовано пошук за ключовими словами: «безвіз/безвиз», «безвізовий режим/безвизовый режим». Часові межі пропонуємо окреслити 2016-2017 роками. Було розглянуто по двісті публікацій на кожному ресурсі (по сто, знайдених за кожним ключовим словом). Моментом, на який потрібно звернути увагу є те, що найбільш рейтингові сайти («Обозреватель», «Сегодня») в Україні виходять російською мовою, що сприяє популяризації російської мови, підкреслює засилля російськомовності, підтверджує запит на російську мову (мову держави-колонізатора) в суспільстві.

Для того, щоб окреслити часові й географічні межі української колоніальної історії, і, відповідно, сформулювати уявлення про масштаби й витоки українського постколоніалізму (*Постколоніалізм* у контексті тріади «колоніалізм – антиколоніалізм – постколоніалізм» – це один із видів протистояння колоніалізму в культурі. (Павлишин 2001), потрібно звернутися до історії. Історично Україна перебувала у складі двох імперій: Російської та Австро-Угорської з кінця XVIII до початку XX століть. Перебування у становищі колоніа-

льної держави мало значні економічні, політичні, адміністративні, соціальні і культурні наслідки. Окрім того, якщо говорити про колоніальну політику як про політику поневолення та експлуатації за допомогою політичного та економічного примусів, то період існування на українських землях Української Радянської Соціалістичної Республіки й під панування загальній ідеології і політичній традиції Радянського Союзу також є періодом існування української державності як колоніальної. Така постановка проблеми розкриває ще більше поле для досліджень постколоніального дискурсу. Різниця між українським постколоніалізмом і посттоталітаризмом у тому, що на відміну від Росії, яка переживає лише посттоталітарний період, оскільки сама ж і була імперією (і надалі намагається утверджувати імперські позиції у сучасному світопорядку), Україна волею історії потрапила у подвійні лещата: колоніалізму і тоталітаризму (Онуфрив 2005).

Спостерігаємо таке явище: політична, економічна подія тоді має для нас певне значення, коли про неї починають розповідати медіа. Сьогодні у будь-якій країні жодна суспільна структура не може повноцінно існувати без комунікаційної підтримки (Онуфрив 2005). Тому важливо проаналізувати наявність прецедентних висловлювань в досліджуваних медіа, як наслідку засилля тоталітарного (радянсько-комуністичного) та колоніального (російсько-імперського) дискурсів. Коли висловлювання, продиктовані колоніальною історією, з'являються в медіа, вони транслюються в суспільство, і, відповідно, впливають на формування автостереотипів, усвідомлення українцями свого національного образу, свого місця на політичній карті, культурного розвитку тощо.

Дослідження колоніальної історії неможливе без врахування реалій сьогодення, а саме – появи постколоніалізму як окреслення мистецького, літературного й наукового руху, постколоніальних студій як реакції на існування колонізаторського панування.

Постколоніалізм у широкому контексті – студії з вивчення історичного минулого, господарства, соціального зрізу, культури країн і народів періоду колоніальної залежності (на Заході це часто трактується як сучасний підхід до аналізу проблем расизму й заморських завоювань). **Постколоніалізм** у вузькому розумінні – методологічний напрям або підхід, спрямований на дослідження колишніх колоніальних країн і народів і їх зв'язків з метрополіями, як правило і насамперед у контексті культурному, шляхом прочитання й інтерпретації відповідних літературних творів (Троян 2015, 350).

Український колоніалізм є непротим до вивчення через наявність різних періодів панування і кількох держав-гегемонів. Окрім колоніального, в українській історії було й тоталітарне панування, що наклало свій відбиток на сучасному світосприйнятті української нації.

Постколоніалізм – це сучасна політична практика, практика влади й боротьби за владу, це система думок та політичних абстракцій. В Україні, українській свідомості та її віддзеркаленні в ЗМІ зараз наявні усі три типи дискурсу – колоніальний зменшується, а постколоніальний нарощується повільно. Все ще досить активним є антиколоніальний, бо Росія продовжує вести щодо України імперську політику (Онуфрив 2005).

Сучасні українські засоби масової інформації хронологічно (в часі) можна вважати постколоніальними, позаяк за змістом та семантикою, постколоніальними їх не назвеш. Нині постколоніальний характер політичного дискурсу мас-медіа України позначений недовершеністю, амбівалентністю, розмитістю. Попри те, що постколоніальний дискурс видозмінюється та розширюється, його повноцінний розвиток та функціонування в Україні все ще залишається проблематичним (Онуфрив 2005).

Одне із найважливіших трансформаційних завдань посттоталітарного політичного дискурсу ЗМІ України – подолання тоталітарної спадщини в новоствореному суспільстві, перетворення тоталітарного дискурсу у посттоталітарний. Через відсутність власного національного інформаційного простору (його неокolonізованість) в українських ЗМІ відсутня проблема інформаційного кордону: в Україну ввірвався потік різноманітної інформації, що виражає неукраїнське, часто навіть антиукраїнські інтереси (Онуфрив 2005).

Необхідно відзначити, що створення негативного національного образу українців було метою колоніального дискурсу. Українські медіа, як такі, що ще не зовсім відійшли від впливу колоніальності, частково продовжують і підтримують тиражування такого образу українця.

Для розробки критеріїв аналізу медіаповідомлень необхідно виділити ознаки колоніального дискурсу. Аналізуючи праці дослідників колоніалізму, можна виокремити такі ознаки колоніальності: — меншовартість, принижене становище мешканців колонізованих територій (Згідно з С. Трояном: «У колонізованих розвивається колоніальна ментальність і згодом культурне низькопоклонство по відношенню до культури країни-завойовника, яка нав'язує колонізованому свою месіанську культуроносну функцію» (Троян 2015)).

- ненависть і приниження інших рас (проблема расизму у західному трактуванні постколоніальної теорії) (За Е. Саїдом).
- існування української культури всередині «імперської» культури (Грабович Г., 1997).
- травми і пострави, спричинені комплексом національної неповноцінності («Постколоніалізм. Генерації. Культура», 2014).
- вторинність національних інтересів («Постколоніалізм. Генерації. Культура», 2014).

Якщо витлумачити й коротко означити вищеназвані ознаки колоніальності й спроектувати їх на медійний дискурс, отримуємо критерії, за якими можемо проаналізувати вибрані публікації у наших джерелах дослідження. Ще раз охарактеризуємо їх: меншовартість і принижене становище українців, ненависть і приниження інших рас, існування української культури «всередині» імперської російської культури, наявність травм і посттравм як наслідок колоніального панування, вторинність національних інтересів.

Розглянемо знайдені медійні приклади, що відповідають вищеназваним критеріям.

1. Меншовартість і принижене становище українців

«Бегство из Украины?» («Обозреватель», 21 вересня 2016). У матеріалі порушується проблема масової міграції українців на роботу за кордон і висвітлено аналіз того, чи реально відбудеться масова міграція з України.

«Безвизовый режим с Украиной: европейцы ждут денег туристов, но боятся беженцев» (13 січня 2016). Такий заголовок говорить про те, що, на думку журналістів, європейці не готові ставитися до українців однорідно, розділяють їх за соціальними класами і групами тощо.

«Безвиз с Канадой: Украина ответила на заманчивое предложение» («Обозреватель», 26 жовтня 2017). Така публікація свідчить про меншовартісне становище України в світі, очікування пропозицій співпраці від інших держав.

«Пришлось повысить зарплаты»: украинский бизнесмен пожаловался на безвиз с ЕС» («Обозреватель», 26 вересня 2017). Ще один яскравий приклад демонстрації відношення роботодавців до українців, як до меншовартісних осіб, які не заслуговують на гідну оплату праці – і змінити цю ситуацію може виключно безвізовий режим з країнами ЄС, який призводить до масової трудової міграції, описаної вище.

«Вітер змін: чого чекати українським заробітчанами у Польщі» («24 канал», 26 серпня 2017). У цьому випадку номінація «заробітчанин» носить принижений характер, позначає особу, яка працює виключно заради заробітної плати, знаходиться у приниженому становищі, змушена працювати за кордоном через життєві обставини тощо. Відповідно, у матеріалі така дефініція дається усім українцям, що працюють у Польщі. У цьому ж матеріалі йдеться про те, що *«Через неობізнаність і неперебірливість українці досить часто потрапляють в халепи»* («24 канал», 26 серпня).

«Скільки грошей заробітчани переказали в Україну: неймовірна сума» («24 канал», 22 липня 2017). Слово, що носить негативну конотацію – «заробітчани» на окреслення українців, які працюють за кордоном – приклад зневаги й меншовартісного підходу у висвітленні подібної тематики.

2. Ненависть і приниження інших рас

«Безвиз дали зря? В ЕС устроили истерику Украине из-за невыполненных обещаний» («Обозреватель», 23 листопада 2017). У цьому матеріалі спостерігається експресивна емоційнозabarвлена лексика (вислів «истерика»), негативне, споживацьке ставлення до рішень ЄС щодо України.

«Безвизу обрадовались: в Луганске телевизюку подсветили цветами ЛГБТ» («Обозреватель», 13 травня 2017). У цьому матеріалі простежується алюзія на негативне ставлення до меншин й відсутність обізнаності з концепціями прав людини, названий матеріал має саркастичний характер і покликай викликати негативні емоції в аудиторії.

3. Існування української культури всередині «імперської» культури

«Безвизовий режим: Брюссель сльозам не вірить» («Обозреватель», 2 березня 2016 року). У цьому заголовку простежується алюзія на назву радянського фільму «Мосва сльозам не вірить». Використання радянських (советських) культурних прикладів для окреслення євроінтеграційних процесів свідчить про відсутність усвідомлення розподілу, інакшості радянської, російської і української культур.

«Шаг в правильном направлении: Путин поддержал безвизовый режим Украина-ЕС» («Обозреватель», 23 грудня 2016). У цій публікації

ми простежуємо потребу в одобренні дій України стосовно процесу євроінтеграції російським президентом (під час активного Російсько-українського військового конфлікту).

«В украинских концертах по случаю безвиза увидели «совок» («Обозреватель», 11 червня 2017). Публікація окреслює українські реалії і означає певну наростаючу постколоніальність у світосприйнятті українців.

«Он [Петро Порошенко, президент України – авт.] подчеркнул, что для Украины начинается новый этап, который обозначает окончательный разрыв с Российской империей» («Обозреватель», 10 червня 2017). Однією з характеристик держави-колонії є номінація імперії. Український президент Петро Порошенко номінує Росію імперією, визнаючи і підкреслюючи реальність Російського колонізаторського панування на українських землях.

«Україна замінила Росію Європою – тепер питання в тому, коли окупляться старання українців» («ТСН», 9 червня 2017). Публікація, у якій, фактично, визнається українська залежність від Росії.

«Росії знайшли заміну» («ТСН», 9 червня 2017). Так само як і попередній приклад, демонструє неусвідомлене відчуття залежності від Росії.

4. Травми і пострави, спричинені комплексом національної неповноцінності

«Безвизовий режим с ЕС: названы главные мифы о новых правилах пересечения границы» («Обозреватель», 13 травня 2016). Українці «міфологізують» безвизовий режим, а примітивне, міфологізоване світосприйняття у розумінні постколоніальних студій є притаманним громадянам країни-колонії.

«Журналист: безвизовый режим с ЕС – морковка для бегущего осла» («Обозреватель», 3 березня 2017). Хоча з подальшого дослідження медіадискурсу стає зрозуміло, що ці слова належать російському журналістові, однак форма подачі їх у заголовковому комплексі цієї публікації ресурсу не є зрозумілою і підпадає під окреслення критерію відчуття українцями комплексу меншовартості.

«А на улице безвиз...» Украинка пыталась вывезти сына в ЕС в чемодане» («Обозреватель», 16 червня 2017). Через іронічну форму подачі заголовка демонструється грубе порушення правил перетинання кордону і прав дитини загалом.

Окрім того, на досліджуваних ресурсах є популярними так звані гайди (інструктажі), що спрямовані на донесення інформації про те,

які країни є дешевими для відвідування, як українцям дешево поїхати за кордон, як витратити якомога менше коштів. До прикладу: *«Безвиз с ЕС: когда и как купить дешевые авиабилеты»* («Сегодня», 1 червня 2017); *«Безвиз с ЕС: где и почему дешево отдохнуть в Европе»* («Сегодня», 21 червня 2017); *«Традиционно популярностью у украинцев пользуются самые дешевые страны: Египет, Турция, Болгария, Кипр, Черногория, Болгария, Греция, Испания»* («Сегодня», 16 червня 2017).

Звісно, такі матеріали можна назвати корисними, однак простежується тенденція демонстрації українців як візитерів Євросоюзу, що можуть дозволити собі тільки дешеві речі, квитки, поїздки. Відповідно, формується стереотип бідності, приниженості й меншовартісності українців.

«Насправді найбільша проблема, з якою ми стикнемося після 11 червня – відсутність подальшої мети» («ТСН», 11 червня 2017). Така публікація підкреслює, що, теоретично, єдиною метою держави і її мешканців було одержання безвізового режиму з країнами ЄС, і держава та її громадяни не мають інших стратегічних і важливих цілей.

5. Вторинність національних інтересів

«Работа над ошибками: Украине рано хоронить надежды на безвизовый режим» («Обозреватель», 26 лютого 2016). Емоційно забарвлена лексика *«хоронить надежды»* є умовною констатацією того, що держава не реалізує плани тощо, а виключно сподівається на безвізовий режим.

«Безвизовый режим с ЕС: Украине «придется подождать» – СМИ» («Обозреватель», 24 лютого 2016). У цій публікації спостерігається диспозиція України як держави, що не впливає на прийняття рішень, а очікує цих рішень від інших держав.

«Реализация безвизового режима Украина-ЕС разведала мифы о «второразрядности» Украины для стран-членов Евросоюза» («Обозреватель», 11 червня 2017). Чітке окреслення гіпотетичної «вторинності» України на міжнародній арені.

Типовим прикладом колоніального дискурсу можна назвати заголовок *«МЗС просить поширити дію безвізового режиму на заморські території Франції»* (22.05.2017, РБК-Україна). Тут зроблений акцент на слові *«заморські»*, тобто, фактично, визнається легітимність заморських колонізаторських завоювань Франції.

Отже, досліджуючи український медіадискурс на предмет наявності у ньому колоніальних стереотипів, можемо дійти висновку, що

такі стереотипи в медіадискурсі присутні. Під час дослідження нами було віднайдено матеріали, що підтверджують існування усіх п'яти окреслених нами критеріїв колоніальності медіадискурсу. Найбільша кількість знайдених прикладів стосуються комплексу національної меншовартості, другорядності української нації, приниженого становища українців у світі. Найменша кількість матеріалів стосується негативного ставлення до представників інших рас. Наразі в Україні простежується зародження постколоніальних студій, що свідчить про необхідність суспільного діалогу, проговорення й усвідомлення травм і постравам, спричинених комплексом національної неповноцінності, що насаджувався українцям протягом століть колоніального панування. Відповідні прояви ми бачимо й в українському медіадискурсі. Через дослідження й усвідомлення наявності таких проявів ми можемо дійти до суспільного діалогу й розробки рекомендацій для медіа щодо необхідності розвитку постколоніального дискурсу, уникнення проявів колоніальності в мові медіа й продовження підтримування колоніальної свідомості аудиторії.

Бібліографія

- Боднарчук О., 2013, *Вплив комунікаційних технологій на формування політичного дискурсу ЗМІ*, [в:] *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*, Івано-Франківськ, с. 12–19.
- Гундорова Т., Матусяк А. (ред.), 2014, *Постколоніалізм. Генерації. Культура*, Київ.
- Грабович Г., 1997, *Польсько-українські літературні взаємини: питання культурної перспективи*, [в:] *ЕГО ЖЕ, До історії української літератури*, Київ, с. 138–169.
- Денисюк С., 2015, *Комунікологія: навчальний посібник*, Вінниця.
- Ільницький О., 2014, *Роздуми про «культуру» в імперії (3 перспективи російсько-українських взаємин, 1800 – 1850)*, [в:] *Постколоніалізм. Генерації. Культура*, Київ, с. 17–26.
- Рейтинг ТОП-100 новинних ресурсів суспільно-політичної тематики за жовтень 2017 р.*, Інтернет Асоціація України, <http://inau.ua/news/rejting-top-100-novynnyh-resursiv-suspilno-politychnoi-tematyky-za-zhovten-2017r> [Дата публікації: 7.11.2015].
- Павлишин М., 2001, *Постколоніальна критика і теорія*, [в:] *Слово, знак, дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.*, Львів, с. 531–535.

- Кулик В., 2010, *Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки*, Київ.
- Троян С., 2015, *Орієнталізм і постколоніальний дискурс у контексті «Постмодерністського виклику»*, [в:] *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*, Київ, с. 345–355.
- Онуфрив С., 2015, *Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук*, Київ.
- Watcher, 2015, *20,1 млн українців користуються інтернетом на стаціонарних та мобільних пристроях*, <http://watcher.com.ua/2015/11/19/20-1-mln-korystuyutsya-internetom-na-statsionarnyhta-mobilnyh-prystroyah/> [Дата публікації: 19.11.2015].

Список джерел дослідження

- «Обозреватель», <https://www.obozrevatel.com> [Дата перегляду: 12.10.2017].
- «Сегодня», <https://www.segodnya.ua> [Дата перегляду: 12.10.2017].
- «ТСН», <https://ru.tsn.ua> [Дата перегляду: 15.10.2017].
- «24 канал», <https://24tv.ua> [Дата перегляду: 15.10.2017].
- «РБК-Україна», <https://www.rbc.ua> [Дата перегляду: 15.10.2017].

Symbole kolonializmu we współczesnym ukraińskim dyskursie medialnym (na przykładzie mediów internetowych)

Streszczenie

Artykuł analizuje publikacje najwyższych rankingowo ukraińskich mediów internetowych w celu badania ukraińskiego dyskursu medialnego na temat obecności w nim cech kolonializmu. Badania pokazują, że wiadomości multimedialne zawierają również cechy obserwowane w dyskursie kulturowym. W dyskursie medialnym dostrzeżono odbicie kolonialnych stereotypów. Ustalono kryteria wyszukiwania i znaleziono przykłady niezrozumienia historii kolonialnej, braku świadomości Ukrainy jako państwa postkolonialnego. Istnieje potrzeba ustanowienia i rozwoju badań postkolonialnych.

Słowa kluczowe: kolonializm, postkolonializm, dyskurs medialny, ukraińskie media.

Symbols of colonialism in the modern Ukrainian media discourse (on the example of online media)

Summary

The article analyzes publications in the most ranking Ukrainian online media. We conduct research of Ukrainian media discourse to find the presence of features of colonialism in it. We observe some signs in cultural discourse, and research also shows that media messages also contain these features. The study reflects Ukrainian colonial stereotypes in mediadiscourse. We defined the search criteria and found examples of misunderstanding of colonial history, misunderstanding of postcoloniality of our state. We argue that there is a need to make and develop postcolonial studies.

Keywords: colonialism, postcoloniality, media discourse, Ukrainian media.

5. Partie tekstu można wyróżniać przez **pogrubienie** lub **r o z s t r z e - l e n i e**. Nie stosuje się wyróżnienia poprzez podkreślenie. Należy również unikać łączenia **kilku rodzajów** wyróżnień. Wyróżnienia powinny być stosowane jednolicie i konsekwentnie w obrębie danej pracy.

III. Streszczenie, słowa kluczowe

1. Do artykułu należy dołączyć: jego streszczenie w języku polskim i angielskim oraz słowa kluczowe (maksymalnie 5 terminów) w języku polskim i angielskim.
2. Streszczenia w języku polskim i w języku angielskim autor przygotowuje we własnym zakresie. Powinny one stanowić skróconą wersję artykułu. Objętość tekstu każdego z załączonych streszczeń nie powinna przekraczać 200 wyrazów. Nad tekstem streszczeń należy umieścić tytuł artykułu (w przypadku streszczenia w języku angielskim tytuł powinien również być przetłumaczony na język angielski).

IV. Zasady podawania informacji bibliograficznej

1. Należy stosować system informacji bibliograficznej autor – rok. W tekście umieszcza się odsyłacze bibliograficzne, na końcu artykułu natomiast – bibliografię.
2. Odsyłacz bibliograficzny w tekście składa się z umieszczonego w nawiasie okrągłym nazwiska autora i daty wydania źródła, np. (Lesz-Duk 2011). W przypadku dokładnych cytatów podaje się też numer strony oddzielony od roku wydania przecinkiem, np. (Jaros 2010, 74). Przy podawaniu odsyłaczy, dotyczących materiału źródłowego, należy zastosować wykaz skrótów i podać skrót w nawiasie okrągłym, np. *Hola! Hola! co za furie, panie Bracie!* (II 334).

V. Przykłady opisu bibliograficznego

Tytuły publikacji zwartych oraz artykułów należy formatować kursywą, tytuły czasopism ująć w cudzysłów. Tomy, numery, zeszyty należy zapisywać cyframi arabskimi, roczniki rzymskimi.

1. Monografia

Lesz-Duk M., 2011, *Przymyki wtórne w języku polskim. Stan współczesny i ewolucja*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa.

Buttler D., Kurkowska H., Satkiewicz H., 1982, *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności leksykalnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

2. Artykuł w pracy zbiorowej lub wydawnictwie nieperiodycznym

Piotrowski T., 2001, *Słowniki języka polskiego*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 601–618.

3. Artykuł w czasopiśmie lub serii wydawniczej

Skorupka S., 1950, *Kompozycja grup frazeologicznych*, „Poradnik Językowy”, 4, s. 19–25.

Biniewicz J., 1992, *Potoczny a naukowy obraz świata w tekstach nauk ścisłych*, [w:] J. Anusiewicz, F. Nieckula (red.), „Język a Kultura”, t. 5: *Potoczność w języku i w kulturze*, Wrocław, s. 111–118.

4. Praca zbiorowa

Bizior R., Suska D. (red.), 2012, *Zjawisko nobilitacji i deprecjacji w języku. Słowa i teksty*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa.